

Det uholdbare i afkoblingen mellem national politik og EU-politik blev tydelig, allerede inden den nye regering var halvanden måned gammel.

Afkobling fra virkeligheden

Af lektor Roger Buch
og ph.d.-stipendiat Kasper M. Hansen,
Institut for Statskundskab, Syddansk Universitet.

At der er brug for at gøre EU-politik til et vigtigere tema for politikere, medier og borgere – og at dansk politik generelt har et problem med at håndtere EU-politikken – blev nok en gang bekræftet af folketingsvalget 2001 og dets efterspil.

Det usædvanlige sammenfald af folketings-, amts- og kommunalvalg den 20. november 2001 mindede nemlig i det mindste på én måde om tidligere folketingsvalg: udviklingen i Europa og EU blev stort set ikke berørt af de politiske partier.

Det er nok så bemærkelsesværdigt for et valg, som blandt andet blev udskrevet på baggrund af netop den internationale udvikling og Danmarks EU-formandskab fra 1. juli 2002. Det uholdbare i afkoblingen mellem national politik og EU-politik blev tydelig, allerede inden den nye regering var halvanden måned gammel. Den

8. januar svarede udenrigsministeren på en pressekonference, at en ny dansk folkeafstemning om en fælles mønt ikke nødvendigvis skulle afvente de svenske og engelske folkeafstemninger, som kan komme i 2003-2004. Senere blev udtalelsen uddybet, og en afstemning om samtlige forhold lanceret. Meldingen udløste stor debat både internt i regeringen og mellem regeringen og oppositionen. Umiddelbart kan det undre, at et så vigtigt spørgsmål ikke var en del af den forudgående valgkamp, eller at regeringen ikke havde afklaret spørgsmålet under udarbejdelsen af regeringsgrundlaget.

Der er imidlertid ingen grund til undren: afkoblingen mellem indenrigs- og EU-politik har siden 1970 været en fast del af dansk politik. Folketingsvalg handler om dansk politik, mens EU-politik isoleres til folkeafstemningerne. Dette permanente

træk gør sig gældende i en virkelighed, som til gengæld er fundamentalt forandret. Dels har EU-politikken fra et snævert fokus på landsbrugs- og handelspolitik spredt sig til stadig flere politikområder og berører i dag direkte eller indirekte næsten alle dele af dansk politik, dels har befolkningens holdning til EU ændret sig markant gennem de seneste 40 år (se tabel 1).

Ændret holdning til EU

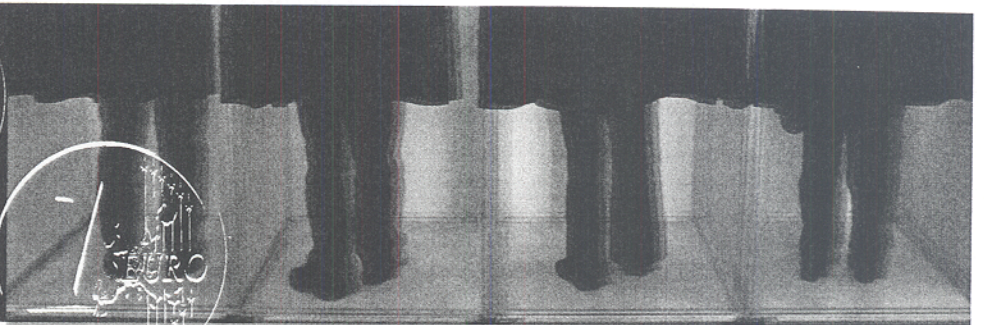
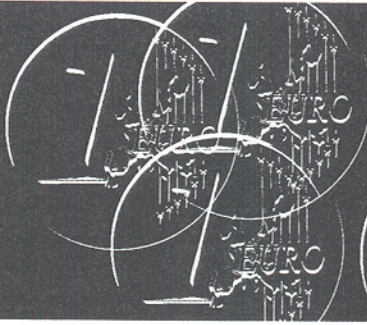
Holdningsskiftet i forhold til medlemskab er i de senere år sket, samtidig med at danskernes syn på EU er blevet mere holdningspræget. Tidligere var der en tæt sammenhæng mellem borgernes position i samfundet og EU-holdningerne. Privatan-satte – især landmænd og fiskere – og borgere bosat i landkommuner i Vestdanmark var med stor sikkerhed EU-tilhængere. Offentligt ansatte og borgere bosat i bykommuner i Østdanmark var højst sandsynligt EU-skeptiske.

Konflikterne land-by, vest-øst og privat-offentlig er siden blødt op. Ved euroafstemningen i 2000 var forskellen på amtsplan mellem højeste og laveste ja-procent på kun 10 procentpoint (hhv. 50,6 % og 41,0 %) mod tidligere hele 40 procentpoint. Det skyldes for det første, at

Tabel 1: Holdningen til medlemskabet af EF/EU 1961-2001

	For	Ved ikke	Imod
1961-1969	40-55 %	35-50 %	10 %
1970-1973	35-55 %	20-35 %	10-45 %
1974-1985	30-40 %	10-25 %	40-50 %
1986-2001	50-65 %	5-20 %	20-40 %

Kilde: Diverse målinger foretaget af Gallup for Berlingske Tidende

Den 8. januar svarede udenrigsministeren på en pressekonference, at en ny dansk folkeafstemning om en fælles mønt ikke nødvendigvis skulle afvente de svenske og engelske folkeafstemninger, som kan komme i 2003-2004.

EU-politikken i dag påvirker langt flere områder, så særinteresser – som fx landbrugsinteresser – har fået konkurrence fra andre politikområder.

EU er også indenrigspolitik

Afkoblingen mellem dansk politik og EU-politikken har på den ene side været politikernes svar til en splittet befolkning og især

greret del – formentlig en stor del af danske folketingsvalg og den danske politiske hverdag.

Folkeafstemninger skaber afstand

På samme måde som fraværet af EU-politik i valgkampene i forbindelse med folketingsvalgene cementerer afkoblingen, er folkeafstemningerne med til at fastholde

opprioritere EU-debatten, at synliggøre EU's betydning for dansk politik og at integrere EU-debatten i de nationale valgkampe og i den politiske hverdag. Men hvem skal gøre det i en situation, hvor EU-splitelsen efterhånden går tværs igennem alle partier, og hvor ethvert parti derfor risikerer at miste stemmer ved at markere sig på EU-politikken?

Det er givet, at afkoblingen må brydes, og debatten om, hvordan det kan ske, bør være en af de kommende års vigtigste opgaver for både regering og opposition.

Det er givet, at afkoblingen må brydes, og debatten om, hvordan det kan ske, bør være en af de kommende års vigtigste opgaver for både regering og opposition. Men hvem tager initiativ til at gøre EU til en naturlig del af den danske politiske hverdag frem for en festforestilling ved folkeafstemninger? Hvidbøger og diskussioner om datoer gør det i hvert fald ikke!

Artiklen er en del af en større analyse af danskernes holdning til EF/EU gennem de seneste 40 år med specielt fokus på udfaldet af folkeafstemningen den 28. september 2000. Artiklen er netop bragt i Scandinavian Political Studies (2002) Vol. 25. no. 1 under titlen "The Danes and Europe: From EC 1972 to Euro 2000 – Elections, Referendums and Attitudes". Artiklen findes i elektronisk form på <http://www.sam.sdu.dk/users/kmh/public.www/work/Sps2002.pdf>

Læs en længere version af artiklen på: <http://www.nyhedsbrev-europa.dk>

enkelte partiers splittede vælger- og medlemskorps. På den anden side har afkoblingen måske været hovedårsagen til den fortsatte splittelse i befolkningen og til, at splitelsen i de enkelte partier har bredt sig. Med EU's stigende betydning for dansk politik kan afkoblingen ikke fortsætte, uden at der skabes et stigende demokratisk underskud.

Partier, politikere, medier og borgere bør tvinge hinanden til at se en række faktiske forhold i øjnene: (1) Dansk politik og EU-politik er i dag tæt sammenvævet, (2) der er brug for en helhedsorienteret dansk diskussion og politik i forhold til denne tætte tilknytning, og (3) derfor bør EU-politik ikke længere isoleres til folkeafstemningerne, men bør være en inte-

denne, fordi folkeafstemninger er blevet en om ikke formel så reel uomgængelighed. Borgerne forventer folkeafstemninger, og de politiske partier holder hinanden fast på, at rækken af folkeafstemninger skal fortsætte. I forbindelse med euroafstemningen spurgte Sonar for Morgenavisen Jyllands-Posten et udsnit af borgerne om synet på folkeafstemninger. Hele 60 procent fandt antallet af folkeafstemninger passende, kun 20 procent ønskede færre, mens 16 procent ønskede flere afstemninger, og 4 procent var i tvivl.

At fremtvinge et helhedssyn på dansk politik og EU-politik gennem færre folkeafstemninger fremstår dermed som en umulig løsning. Eneste mulighed er derfor at